

Sámi allaskuvla
Sámi University College

Hárjehallanoahpahusa plána Vuođđoskuvlaoahpaheaddjioahppu 1-7

Sámi allaskuvlla dutkan- ja oahppostivra dohkkehan 09.06.2015, ášśis 80-15

SISDOALLU

1. Álggahus.....	3
2. Hárjehallama vuodđu	4
2.1 Rámmaplánaláhkaásahus.....	4
2.2 Našunála njuolggadusat	4
2.3 Miehtá sámi perspektiiva sámi vuodđoskuvlaoahpaheaddjioahpus	4
3. Hárjehallama sisdoallu ja oahppanjoksosat	5
3.1 Oppalaš sisdoallu	5
3.2 Oahppanjoksosat oahppojagiid mielde	6
4. Hárjehallama organiseren	12
4.1 Hárjehallama progrešuvdna, organiseren ja fáttát/barggut	12
4.2. Bargohárjehallanráhkkanepmi.....	14
4.3. Galledeapmi bargohárjehallanbáikkiin.....	15
4.4. Bargohárjehallama čuovvolahahtiin - reporteren	15
4.5. Hárjehallanvásáhusaid, oahppama ja reflekšuvnna dokumenteren ja ovdanbuktin	15
4.6. Bargohárjehallama bagadallan ja árvvoštallan.....	16
4.7. Studeanttat geat eai soaitte oažüt bargohárjehallama dohkkehuvvot.....	17
4.8. Ii dohkkehuvvon hárjehallan.....	18
4.9. Dohkálašvuoda árvvoštallan	18
5. Hárjehallama ovttasbargu ja rollat.....	18
5.2 Rollajuohkin ja ovddasvástádusat.....	19
6. Oppalaš hárjehallannjuolggadusat	24
6.1 Bargoáigi hárjehallamis	24
6.2 Geatnegasvuhta oassálastit bargohárjehallamii.....	25
6.3 Jávkan bargohárjehallamis.....	25
6.4 Váttisvuodałat bargohárjehallamis	26
6.6 Bargohárjehallanjoavkku luohttámušolmmoš	26
6.7 Geatnegahhton jávohisvuodaładuođaštus.....	27
6.8 Politijaduođaštus	27
6.9 Tuberkulin-/pirquetiskkus.....	27
7. Praktikhalaš áššit	28
7.1 Mátke-/orrungolut.....	28
7.2 Lagasolbmo jápmín	29
7.3 Skovit ja dokumeanttat	29

1. Álggahus

Bargohárjehallan lea huksejuvvon integrerejuvvon oassin vuodđoskuvlaohpaheaddjioahpus 1-7 ceahkkái, mas studeanta galgá systemáhtalaččat hárjehallat luohkáoahpaheaddji ámmáha vuodjumiin pedagogalaš ja fágadidaktikhalaš áššiide vuodđoskuvllas.

Hárjehallama ulbmilin lea ovddidit ja čiekjudit studeantta ámmátlaš gárggiideami. Dát dáhpáhuvvá hárjehallamiin mággagealat oahpaheaddji ámmáha sámi hástaleaddji dilálašvuodain. Hárjehallamis teoriija ja praktikhka (geavadat) leaba giehtalagaid nu ahte pedagogikhka ja oahppimáhttua ja fágadidaktikhkat heivehuvvojut praktikhkii ja nuppe dáfus praktikhka doabalastojuvvo teoriija vehkiin. Studeantta iežas pedagogalaš geavahanteoriija ja su jurddašeapmi ovddiduvvo sihke joavko- ahte individuálaproseassain.

Hárjehallamat láidestuvvojut bagadallama vehkiin. Hárjehallamat čuvvot progrešuvnna ja lágiduvvojut nu ahte studeantta iešheanalášvuhta lasihuvvo dađistaga. Vuosttaš ja nuppi lagi skuvlamáilmme ja oahppanbirrasiid vuodđoáššiide oahpásmuvvama maŋŋá ovdánit fágajuogus eanet oppalaš oahpaheaddji ámmáha beliide, mas sámi servodaga erenomášvuhta galgá váldot vuhtii. Bagadallan ja hárjehallanbiras galget doarjut studeantta persovnnalaš dárbbuid ja oahpaheaddjiskuvlejumi ulbmiliid.

Hárjehallanoahppu hárjehallanskuvllain galgá leat oktiibuot 20-21 vahku (unnimusat 100 beaivvi) ja lágiduvvojut buot njealji oahppojagi badjel.

Sámi allaskuvlla oahpaheaddjioahpuid earenoamášvuhtan lea earret eará ahte studeanttat galget dovdat buot Davvirikkaid oahppovuogádagaid. Dát prinsihppa dáhkiduvvo dainnalágiin, ahte oahppoáiggis studeanttat hárjehallet Davvirikkaid sámi guovluid vuodđoskuvllain ja sámegielat oahpahusas Norggas, Suomas ja/dahje Ruotás, ja vejolaččat Ruoššas. Sámi allaskuvllas sáhttet leat fásta šiehtadusat dáin skuvllaiguin.

Hárjehallanskuvlla rektoris lea ovddasvástádus hárjehallanoahpahussii. Hárjehallanskuvla galgá láhčit buriid rámmaid ja eavttuid hárjehallanoahpahussii. Hárjehallanskuvllaaid ja allaskuvlla gaskkas galgá leat ovttasbargu, mas hárjehallanskuvla ja rektor oassálastet. Oahppoásahusas, allaskuvllas, lea ovddasvástádus hárjehallanoahpahusa sisđollui, kvalitehtii, hárjehallanárvvoštallamii ja progrešuvnna čuovvolahttimii hárjehallamiid gaskkas. Iešguhtege doaibmis leat dihto rollat (studeantta, hárjehallanbagadalli,

2. Hárjehallama vuodđu

2.1 Rámmaplánaláhkaásahus

Hárjehallan vuodđuduvvo Sámi vuodđoskuvlaoahpaheaddjioahpuid rámmaplánaláhkaásahussii 1.3.2010. Rámmaplána eaktuda ahte hárjehallan čađahuvvo vuodđoskuvllain, vuosttažettiin dain luohkkádásiin masá oahppu ráhkkanahttá oahpaheaddjin. Hárjehallamis galgá progrešuvdna. Hárjehallan heivehuvvo oahppoollisvuodaide iešguđet oahppojagiid, ja čadnojuvvo vuodđoskuvlla oppalaš doaimmaide. Hárjehallamis galgá miehtá sámi perspektiiva.

2.2 Našunála njuolggadusat

Rámmaplánaláhkaásahusa doarjjan ja ásahusaid prográmmaplánaid láidesteaddjin doibmet našunála njuolggadusat. Našunála njuolggadusat čilgejít vurdojuvvon oahppanjoksosiid iešguđetge fágain ja hárjehallamis. Sámi vuodđoskuvlaoahpaheaddjioahppu čuovvu našunála njuolggadusaid dihto heivehemiiquin, mat leat sierra sámi ohppui. Sámi oahpaheaddjeoahpu prográmmaplána ja hárjehallanoahpahusa plána leat ráhkaduvvon našunála njuolggadusaid ja sierra sámi heivehemiiid eavttuid vuodđul.

2.3 Miehtá sámi perspektiiva sámi vuodđoskuvlaoahpaheaddjioahpus

Sámi vuodđoskuvlaoahpaheaddjioahpu rámmaplána deattuha miehtá sámi ja eamiálbmot perspektiivva. Hárjehallamat čađahuvvojít vuodđoskuvllain iešguđet guovluin Sámis. Unnimusat ovta hárjehallanáigodaga galgá čađahit eará riikkas (sámeguovllus) go masa alddis lea gullevašvuhta, juogo Norggas, Ruotás dahje Suomas.

Miehtá Sámi perspektiiva galgá nannejuvvot ja maŋŋil oahppoágigge galget studeanttas leat vásáhusat

- eamiálbmot skuvlavuogádaga konteavsttas, sámi báikegottiin ja
- sámemánáid ja eará mánáid birra iešguđetge servodagain, sámemánáin ja nuorain máŋggakultuvrralaš ja -gielat birrasiin ja iešguđet ahkejoavkkuin

- ja oláhit máhtuid, guottuid ja gálggaid dahkat buriid oahppandilálašvuođaid mággabéalát duogáža ohppiid várás
- Suoma, Ruota ja Norgga oahppovuogádagain, báikkálaš oahppoplánain ja giellaovdánahttinplánain
- sámi oahpaheaddjirolla dutki oahpaheaddji perspektiivvas
- sámi oahpahusa ovdánahttima vejolašvuođat ja čuołmmat eamiálbmot perspektiivvas

Lea maid vejolaš ohcat vuolgit Ionohallanstudeantan ja čađahit osiid hárjehallamis omd. eará eamiálbmotguovlluin. Dán sáhttá dahkat SA ovttasbargošiehtadusaid bokte (gc. prográmmaplána 1-7 kap. 10) Dákkár ohcan ferte ovddiduvvot buori áiggis, ja heive ovdamearkan vuohkkasit čađahuvvot 3. dahje 4. jagi.

3. Hárjehallama sisdoallu ja oahppanjoksosat

3.1 Oppalaš sisdoallu

Vuođđoskuvlaoahpaheaddjioahppu lea vuođđooahppu, bachelordássi. Oahppanjoksosiid meroštallan galgá gehččojuvvot dan ektui man guhkkin studeanta lea oahpus progrešuvnna ja sámi vuođđoskuvlaoahpu ulbmiliid ektui. Hárjehallama guovddážis leat vuođđoskuvlaoahpaheaddjioahpu oahppanoasit (danningsområder): fágalaš, didáktalaš, sosiálalaš, rievadan- ja ámmátetihkalaš diehtomielalalašvuhta.

Vuosttaš ja nuppi oahppojaxi galget studeanttat hárjehallat plánet, čađahit ja árvoštallat oahpahusa vuođđoskuvllas. Studeanttat galget geahččalit mággabéalat oahpaheaddjíámmáha dilálašvuođaid. Ulbmilin lea oahpaheaddji ámmáha vuođđoáššiid áddejupmi ja fágadidaktihkalaš dáidduid gárggiideapmi. Iešguđetlágan ohppiid galgá oahppat váldit vuhtii oahppimáhtu ovddidemiin. Hárjehallamis geavahuvvojit mággabéalat oahppanvuogit ja oahpahusa doarjamateriálat sihke viiddis oahppanbirrasat. Biddjo erenomáš deaddu ráhkadir oahpahussii heivvoláš doarjamateriálaid ja studeanttat plánejit oahppandilálašvuođaid sámi dilálašvuođaid ektui. Dađistaga mađit oahppojaxiin vurdojuvvo studeanttas stuorit iešheanalalašvuhta. Dát prinsihppa gusto buot aktivitehtaide ja doaimmaide hárjehallamiin. Mađit áiggiid hárjehallamiin vuođđoskuvlaoahpaheaddji oahpu teorijat heivehuvvojit mággabéalágít.

Oahpaheaddjioahpu fágaoahput ja hárjehallanbáikkit ovttas studeanttaiguin analyserejit teorijaid, vásáhusaid ja ipmárdusaid fágaid ja oahppanarenaid rastá lakojuvvon sámi luondu-, giella- ja kulturipmárdusaide. Bajásgeassin- ja oahppanásahusain árvvoštallet mainnalágiin sámi mánáid identitehta ja eallinmáilmmi váldojuvvo vuhtii dáin perspektiivvain.

Sámi oahpaheaddjioahpuid guovddáš mihttun lea nannet studeanttain servodatberošteaddji gelbbolašvuoden. Studeanta duodašta servodatberošteaddji gelbbolašvuodas maid lea joksan oahppoáiggis earret eará bagadallama, ámmátmáhpa, loggagirjji, fágalaš ságastallamiid, hárjehallansemináraid ja eará ohppui gullevaš doaimmaid bokte.

3.2 Oahppanjoksosat oahppojagiid mielde

Maŋgil oahppoáigge galgá studeanttas leat fágateorehtalaš máhttu oahpu ja bargovásáhusaid vehkiin

- profešuvnna máŋggabealatvuodas
- vuodđogálggaid huksemis oahpaheaddjirollas
- oahpaheaddjibarggus ja didaktikhalaš deaivvademiin gaskkal oahpaheaddji ja mánáid/nuoraid ja oahppomateriálaid
- mo gaskkustit máhtu, meanuid, muitalusaid ja bargooasálastima bokte árbevirolaš oahppanoainnu
- mo očodit áddejupmi gaskkal oahpahusfága ja skuvlafága ja gálggaid oahpahit fága mearriduvvon luohkkádásiin
- teorija ja praktihka oktavuođa siešguđet ahkásaš joavkkuin heivehuvvon oahpahusas ja fátmmasteaddji oahppobirrasis
- ovttasbarggus váhnemiiguin ja sierra sohkuolvvaiguin lagašservodagasfidnooahpus skuvllas ja ovttasbarggus ealáhusaiguinoahppandilálašvuodaid
- viiddiduvvon oahppanbirrasiin lagašservodagas ja luonddubirrasiin
- "Luohkkálanjas várrecohkkii" viiddiduvvon oahppanarenain
- oahpaheaddji ovttasbargoguoibmin, jođiheaddjin ja bagadallin
- profešunealla searrevuođas ja ovttasbargguin gaskkal skuvlla ja váhnemiid ja eará guovddáš ovttasbargoásahusaiguin
- skuvllaid organisašuvdnanáiccadan-, dutkan- ja ovdánahttindoaimmain

- ja máhtu analyseret hárjehallanvásáhusaid teorijaid, oahppoplánaid ja iežas vásáhusaid vuodul

Vuosttaš (1) jahki

Sisdoallu	Oahppanjoksosat
<p>Perspektiiva: Mánát sámi árbevierus ja ođđa áiggis.</p> <ul style="list-style-type: none"> - miehtá Sámi láidesteapmi: gielladilit, olbmot ja historjját, mánáid oahppandilit iešguđet guovlluin - láidesteapmi ámmáhii, skuvla pedagogalaš ásahussan, reflekšuvnna vuolggaheapmi sámi perspektiivvas - Bajásgeassin ja birgen - sámi mánáid riektevuodđu ja oahppoplánat - iežas oahpaheaddjiidentitehta 	<p>Máhttu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sámi guovlluid iešguđet gielladilit ja oahppandilit - oahpaheaddji rolla birra - Oahppama, oahppanproseassaid, bargomálliid, oahpponeavvuid ja árvvoštallanvugiid birra - oahppama vuođđogálggaid birra - áicanmetodaid birra <p>Gálggat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - oahppimáhtu mearkkašupmi oahpahusas <ul style="list-style-type: none"> □ ovttas earáiguin pláne, čađaha ja árvvoštallá oahpahusa ja

<ul style="list-style-type: none"> - áiccadeapmi, didaktihkka - plánen, čađaheapmi/ oahpahusa jođiheapmi ja árvvoštallan - pedagogihkka, sámegiella, matematihkka, dárru (dárogiella ja ruotagiella), suomagiella 	<p>álgoohpahusa</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ádde oahppoplána mearkkašumi ja ulbmila oahpahusa vuolggasadjin ☐ láhčit ohppiid vuodđogálggaid ovdáneami ☐ ádde iešguđetge fágaid erenomášvuodđaid - máhttá iešguđet vugiigun ja oahpponeavvuiquin lágidit oahpahusa 17 dássái - dovdá oahpahusa teorijiaid ja kártenveahkkeneavvuid - máhttá áiccadit ja jođihit mánáid oahppanproseassaid -máhttá bagadallama atnit oassin oahppi oahppamis ja oahppi iežas árvvoštallamii veahkkin
--	---

Oppalaš gelbbolašvuohta

- áddejupmi sámi mánáid gielladiliide ja oahppandiliide iešguđet guovlluin - profešunealla ja ámmátetihkalaš perspektiivvas oaidná oahpahusa, oahppama, fágaid ja ohppiid
- iežas ja earáid geavadagaid máhttá árvvoštallat ja refereret dutkamiidda ja teorijiaide
- máhttá vuostáiváldit bagadallama ja doaibmá eará studeanttaid doarjan hárjehallama áigge

Nubbi (2) jahki

Sisdoallu	Oahppanjoksosat
-----------	-----------------

<p>Perspektiiva: Kultuvrralaš máŋggabealátvuohta riggodahkan</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identitehtahuksen kultuvrralaš ja luonddubiraslaš máŋggabealatvuodoas - Ohppiid máŋggabealátvuohta - Fátmmasteaddji oahppanbiras ja kollektiiva identitehta - Girjás oahpahanmállet ja heivehuvvon oahpahus - Mánát iešguđet dárbbuiguin - Oahppanarenat ja -vuogit, Luohkkálanjas várrečohkkii oahppanarenaid viiddideapmi - Norgga, Suoma ja Ruota oahppovuogádagat - Ovttasbargu ja fierpmádathuksen - Pedagogihkka, sámeigiella, matematihkka, dárru (dárogiella ja ruołagiella), suomagiella 	<p>Máhttu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oahppi ovdáneami, láddama ja oahppama duogáža birra • ohppiid iešguđet duogážiigun ja heivehuvvon oahpahusa birra • kultuvrralaš máŋggabealátvuođa ja máŋggagielatvuodđa birra • gulahallama, ovttasdoaibmama ja joavkoproseassaid birra • Norgga, Suoma ja Ruota oahppovuogádagaid birra <p>Gálggat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhttá bidjat ja veardidit oahppanjoksosiid ohppiid ovdáneami perspektiivvas • máhttá iešheanalacčat ja ovttas earáiguin plánet, heivehit, čađahit ja árvoštallat oahpahusa máŋggabealat oahppijovkui ja heivehuvvon oahpahusa • máhttá jođihit iešguđetlágan oahppanprobeassaid, sihke stuorát joavkuide, unnit joavkuide, ja oahpahusa ulbmiliid ektui • máhttá veardidit báikkálaš ja našunála plánaid ja heivehit oahpahusa dáid ektui <p>Oppalaš gelbbolašvuohta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oaidná ja dovdá dáid iešguđet golmma riikka iešvuodđaid • dulko oahppoplánaid • vuđoštallá válljejumiid ja lea
	dihtomielalaš daid ektui ja dan vuodđul bidjá alcces ulbmiliid oahpu ektui

- dáká ovttasbarggu
- lea dihtomielalaš iežas gulahallan ja ovttasbargorelašuvnnain ja iežas oahpaheaddjiámámmátidentitehta ovdáneamis ja iežas oahppandárbbuin
- máŋgagielatvuhta ja mánáidgárddiid ja skuvllaaid giellaovdánahttinplánat

Goalmmát (3) ja njealját (4) jahki

Sisdoallu	Oahppanjoksosat
<p>Perspektiiva: Sámi mánát ja nuorat eamiálbmogin</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eamiálbmotfilosofija ja didaktihkka - skuvla organisašuvdnan, eamiálbmotperspektiiva oahppi, oahppidemokratija, oahpaheaddji, váhnen, organisašuvdnadássi, báikkálaš birrasat, veahkkebálvalusat - Profešunalitehta ja searvevuhta - Kvalitehtasihkarastin - Molsun luohkkádásiid gaskkas <ul style="list-style-type: none"> □ dutkanvuođušteapmi □ skuvlaovdánahttin 	<p>Máhttu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • studeanta ádde skuvlla rolla oassin servodaga ja lagasservodaga • teoriija ja vásáhusaid gárggiidaahttit oahpaheaddjibarggus ja oahpaheaddji persovnnálaš ovdáneamis • allaskuvlla oahpahusa ja iežas studerema oahppanproseassa mearkkašumi ádden iežas oahpaheaddji identitehta gárggiidaahttimis • máŋgabéalat ovttasbarggu mearkkašumi ádden

Gálggat:

- studeanttas lea dáidu árvvoštallat iežas oahpaheaddjivuođa ja ovdáanhástalusaid vai sáhttá doaibmat iehčanas pedagogan, guhte ovddida iežas barggu reflekeremiin pedagogalaš doaimmaid
- reflektere ja analysere iežas doaimma bargobirrasis ja oahppiid ektui
- ovddida ámmátdáiddu nu ahte dutkioahpaheaddji perspektiiva lea guovddážis
- dovdá oahppiid ja oahppijoavkkuid erenomášdárbbuid ja doarju oahppiid ovdáneami
- árvvoštallá oahppoplána ollašuhttima

Oppalaš gelbbolašvuhta:

- teorija heivehuvvo hárjehallamis oppalaččat
- studeantta iežas válljejumit iežas ovddidandárbbu ja oahpaheaddjioahpu ulbmiliid ektui galget leat guovddážis
- fágadidaktihkka ja oahpahusa lágideapmi oppalaččat sámi

dilálašvuođaid ektui galgá guovddážis

- dutkan galgá mielde hárjehallamis nu ahte skuvladilálašvuodat ovddiduvvojit
- studeanta oaidnigoahtá servodaga ja oahppiid erenomášdilálašvuodaid vejolašvuohtan
- šaddá etihkalaš ámmátlaš guhte ovddida oahpaheaddji ámmáha pedagogalaš jurddašeami vehkiin servodaga kritihkalaččat ja aktiivvalaččat
- ovddideaddji oahpaheaddjirolla oamasteapmi
- galgá doaibmat sámi erenomás oahppandilálašvuodain servodaga movttiideaddji rollas

4. Hárjehallama organiseren

4.1 Hárjehallama progrešuvdna, organiseren ja fáttát/barggut

Hárjehallanoahppu hárjehallanskuvllain galgá leat oktiibuot 20-21 vahku (unnimusat 100 beaivvi) ja lágiduvvo buot njealji oahppojagi badjel.

Hárjehallanoahpahus dáhpáhuvvá hárjehallanskuvllas, fágaoahpahusas, ráhkkanemiin hárjehallamiidda, hárjehallama čađaheamis, bagadallamis ja árvvoštallamis. Bargohárjehallan lágiduvvo sierra vugiid mielde: guhkit hárjehallanaígodagaid, hárjehallamat sierra jagi áiggiid, biđgejuvvon hárjehallamiid, oahppojagi álgovahkuid ja loahppavahkuid, adopšuvdnahárjehallama, fágasemináraid ja oahppomátkkiid bokte.

Hárjehallan čađahuvvo dábálašlaččat olles vahkkun, muhto lea vejolaš juohkit vahkuid lohkanbajiide ja muhtun dilálašvuodain beivviid mielde.

Lohkanbadjeplánaid oktavuhtii mearriduvvojit hárjehallanaígodagat. Hárjehallan čađahuvvo vuosttažettiin fágaid vuođul mat leat iešguđetge lohkanbajis, muhto

buot hárjehallamiin lea oppalaš perspektiiva mas oahpaheaddji oppalaš rolla, profešunealla bargodilli ja beaivválaš doaibma leat diehtelas oassin.

Bargohárjehallamat leat heivehuvvon oahpu sisdoalu ja guhkkodaga ektui. Vurdojuvvo progrešuvdna dađistaga go olle guhkkelii oahpus. Internašunaliserenhárjehallama sáhttá ovdamearkan goalmmát dahje njealját jagi ohcat. Bachelorbargu lea goalmmát oahppojagi.

Vuosttaš jagi hárjehallama válidosisdoallun lea oahpaheaddjeámmáhii oahpásmuvvan ja mánáid ja nuoraid oahppama dusten 1.-7. luohkkácehkiin. Nuppi jagi hárjehallama válidosisdoallun lea didaktihkalaš bealit oahpahusas. Goalmmát jagi hárjehallamis lea servodaga ja skuvlla rolla suokkardallan dutkama ja skuvlaovdánahttima vehkiin. Njealját jagi hárjehallamis vuodjut fágaspesikhka gažaldagaide.

Hárjehallanoahpahusa organiseren:

Oahppo-jagi	Vahkut ja beaivvit	GOS*	Luohkkádásiin**	Fágat	Hárjehallama válhofáttát
1.jagi	6 vahku, 30 beaivvi	Guovdageainnus/ Kárášjogas, dahje guovlluin gos sámeigiella lea váldogiella	Heivehuvvo ovttasbargguin hárjehallanskuvllain (1-7)	POM, SAM, MAT, DÁR/SUOM/ RUOT	Gč. kap.3.2.1 Dán vuođul ráhkaduvvo sierra heivehuvvon bargu
2.jagi	6 vahku, 30 beaivvi	Suoma ja Ruota bealde	Heivehuvvo ovttasbargguin hárjehallanskuvllain	POM, SAM, MAT, DÁR/SUOM/ RUOT	Gč. kap.3.2.2 Dán vuođul ráhkaduvvo sierra heivehuvvon bargu
3.jagi	6 vahku, 30 beaivvi	Mearrasáme-guovllut, dahje guovllut gos sámeigiella lea unnitgiella	Heivehuvvo ovttasbargguin hárjehallanskuvllain	POM ja válljenfága	Gč. kap. 3.2.3 Dán vuođul ráhkaduvvo sierra heivehuvvon bargu

4.jagi	3 vahku, 15 beaivvi		Heivehuvvo ovttasbargguin hárjehallanskuvllai n	Válljenfágat	Gč. kap. 3.2.3 Dán vuođul ráhkaduvvo sierra heivehuvvon bargu
--------	---------------------------	--	--	--------------	--

* Dárbbu mielde ferte sáhttit justeret hárjehallanskuvllaid jus ii leat vejolaš fállat hárjehallansajiid juste ná

**Váldomiittun lea ahte juohke studeanta galggašii beassat hárjehallat buot luohkkádásiin, nugo 1-3, 4-5 ja 6-7.

Hárjehallamis čađahuvvojít fáttát mat leat čadnon lohkanjagi profiillaide, fágaide, oahppoovttadagaide ja fáttáide. Fágaplánas čilgejuvvo iešguđege fáttás mii lea dehálaš hárjehallamis, masa giddet earenoamáš fuomášumi, maid áššiid hárjehallat dahkat/bargat ja maid áššiid iskkadit. Ná hárjehallamii boahtá nana fágalaš vuodđu, fágaoahpahus ja hárjehallan čadnojit oktii ja praktihkka ja teorijiat laktásit bures nuppiidasaset oppalašvuohtan.

Hárjehallanbarggu hábmen lea proseassa ja ovttasbargu gaskkal oahpaheaddjioahpuid teama, hárjehallanbagadalliid ja studeanttaid.

Hárjehallanbargu galgá leat čállojuvpon ja šihttojuvpon gullevaččaid gaskkas ovdal go hárjehallan álgá.

4.2. Bargohárjehallanráhkkanepmi

Juohke bargohárjehallamii galgá ovddalgihtii ráhkkanit, ja lea geatnegahhton. Lohkanbaji álggus galgá juo ráhkkaníšgoahtit hárjehallamii. Dollojuvvo dábálaččat čoahkkin gos oahpaheaddjioahpuid teama, hárjehallanbagadallit ja –báikkiid ovddasteaddjít ja studeanttat deaivvadit. Ráhkkanemis galget čielggaduvvot praktihkalaš, bargojuohkin ja fágalaš áššit.

Ráhkkanemami oassin sáhttá fágalaš seminára, hárjehallanbagadalliide bagadallankursa jna. Hárjehallanbagadallit, fágaoahpaheaddjít ja studeanttat galget šiehtadit movt ovttasbargu galgá čađahuvvot. Guoskevaš dokumeanttat nugo árvvoštallangirjjáš, hárjehallannjuolggadusat, jávohisvuodageatnegasvuohta, dohkálašvuodaárvvoštallan ja eará dehálaš dieđut lea oassin ráhkkanemis.

Hárjehallamii galgá dahkat áigodatplána ja dát plána galgá addot Sámi allaskuvlla fágaoahpaheaddjái, guhte boahtá hárjehallangalledeapmái.

4.3. Galledeapmi bargohárjehallanbáikkiin

Ulbumil hárjehallanbáikki galledemiin lea deaivvadit studeanttaiguin ja hárjehallanbagadalliin hárjehallanbáikkis ja gulaskuddat sin vásihuusaid, leat veahkkin čoavdimin hástalusaid, áiccadit studeanttaid ja dárbbu mielde čilgemin, bagadallamin dahje rávvemin. Fágaoahpaheaddji gii fitná galledeamin, šiehtada galledanáiggi ja eará dasa gullevaš ášsiid hárjehallanbagadalliin.

4.4. Bargohárjehallama čuovvolahahttin - reporteren

Juohke bargohárjehallan galgá čuovvolahahttöt, nu ahte das lea reporteren, oahppan ja reflekšuvdna guovddážis. Hárjehallama reporteren sáhttá leat čálalaš dahje njálmmálaš, dahje eará vuogi mielde (omd. digitála/ audiovisuálalaš vuogi). Reporterema vuohki ja áigemearri šiehtaduvvo ovdal hárjehallama. Iešguđetge fágaid geatnegahhton barggut leat oassin hárjehallanraportas. Čálalaš hárjehallanraporta galgá mearreáiggis biddjot Fronterii oktan mildosiigun. Hárjehallanraportta (njálmmálaš, audiovisuálalaš ja čálalaš raporta) oamasta hárjehallanjoavku dahje oktagaslaš studeanta, ja dan ii sáhte geavahit eará oktavuođain go hárjehallanjovkui gullevaš hárjehallanseminárain ja fágalaš árvvoštallamis jearakeahttá oamasteaddjis/oamasteddjiiin.

4.5. Hárjehallanvásáhusaid, oahppama ja reflekšuvnna dokumenteren ja ovdanbuktin

Guovddáš oassi hárjehallamis lea ovdanbuktit hárjehallanvásáhusaid, ja lea geatnegahhton. Studeanta dokumenterejít hárjehallanvásáhusaid sihke čálalaččat ja njálmmálaččat. Mo reporteren ja dokumenteren galgá dáhpáhuvvat, čielggaduvvo ovdal juohke hárjehallama. Ulbumilin lea ahte studeanttat bessel ovdanbuktit iežaset vásihuusaid hárjehallamis ja eará studeanttat bessel veardádallat ja buohtastahttit vásihusaideaset nuppiid studeanttaid vásihusaide. Nubbin ulbumilin lea ahte studeanttat semináras bessel hárjehallat njálmmálaččat ovdanbuktit ja árvvoštallat hárjehallama ja dan láhkai ovddidit iežaset iešárvvoštallan- ja reflekteterenmáhtu, go bessel reflekeret fágalaš, fágaidrasttideaddji ja ámmálaš čuolmmaid. Semináras vásihuusaid ovdanbuktin lea mávssolaš vaikko studeanttat čállet hárjehallanraporta. Studeanttaid ovdanbuktima, árvvoštallama ja reflekšuvnna vuođul fágaoahpaheaddjít sahttet árvvoštallat studeanttaid fágalaš

ovdánandási ja olahuvvon oahppanjoksosiid. Buot árvvoštallamiid oassin lea maid veardidit studeanttaid dohkálašvuoden šaddat oahpaheaddjin.

Hárjehallanseminára lágiduvvo sullii vahku maŋŋel hárjehallama, jus ii eará boađe ovdan. Dábálaččat studeanttat ieža lágidit seminára. Seminárii oassálastet buot oahpaheaddjioahpuid hárjehallajoavkkut. Juohke studeanta galgá aktiivvalaččat oassálastit semináras. Seminára sáhttá leat juogo almmolaš, masa oassálastet buot hárjehallanoahpaheaddjít, fágaoahpaheaddjít, hárjehallama hálddhusbargit ja studeanttat, dahje siskkáldas, mas eai leat omd. hárjehallanbagadallit mielde. Hárjehallansemináras sáhttá ovdanbuktimis atnit iešguđetge vugiid, nugo rollaspealu ja eará dáiddalaš vugiid, seaidnečajáhusaid, áviissa- ja/ dehe oahpponeavvoráhkadeami. DGT lea lunddolaš veahkkeneavvu dán oktavuođas.

Hárjehallanbagadalliid šiehtaduvvon bargoágái lea čákkejuvvon áigi čuovvut studeanttaid njálmmálaš ovdanbuktimiid. Ulbmilin lea maid nannet hárjehallanbáikkiid fierpmádaga ja allaskuvla ovttas singuin ovddidit hárjehallama praktikhkalaččat ja fágalaččat. Hárjehallanbagadalliid fágalaš máhtu nannen lea maid ulbmilin ja danne hárjehallansemináras lea mielde fágalaš ovdánahtinoassi dahje allaskuvla lágida hárjehallanbagadalliide sierra fágalaš ovdánahtinseminára.

4.6. Bargohárjehallama bagadallan ja árvvoštallan

Árvvoštallama vuodđun lea sámi oahpaheaddjioahpu ulbmilat ja studeanttaide oahppanjoksosat ja studeantta iežas reflekeren. Studeanta pláne ja raportere hárjehallama, mat geavahuvvojit maiddái vuodđun hárjehallama árvvoštallamis dađi mielde go fágaoahpaheaddjít ja hárjehallanoahpaheaddjít ovttas studeanttaiguin ovddidit ášši.

Bagadallamis čuovvut oppalaš olmmošgova ja oahpanoainnuid, mas lea sámi vuolggasadji.

Árvvoštallan raporterejuvvo loggagirjái ja hárjehallamis čallo árvvoštallan. Árvvoštallan galgá čuovvut studeantta progrešuvnna ja oahpaheaddjioahpu ulbmiliid.

Hárjehallama árvvoštallan dáhpáhuvvá hárjehallama áigge ja joatkašuvvá hárjehallansemináras, mas olles hárjehallamii guoskevaš fágajoavku leat mielde árvvoštallanproseassas, mii galgá dáhpáhuvvat oppalaččat iešguđetge doaibmi oahppanjoksosiid ja rollaid ektui. Hárjehallama čađaheapmái gusket

oahppanjoksosat ja njuolggadusat maid ektui hárjehallan árvvoštallojuvvo. Studeanta galgá čuovvut aktiivvalaččat hárjehallama.

Hárjehallama galgá dievasmahttit jus buot geatnegahton doaimmat eai leat čađahuvvon.

Hárjehallanoahpaheaddji:

Hárjehallanoahpheaddji bagadallá studeanttaid hárjehallama oktavuođas, sihke ovdal, čađahettiin ja maŋŋel. Son árvvoštallá studeantta ja čállá studeantta birra árvvoštallama vásedin ráhkaduvvon girjái (árvvoštallangirji) mii lea sáddejuvvon sutnje ovdal hárjehallama dahje lea addojuvvon hárjehallančoahkkimis. Hárjehallama árvvoštallamis geavahuvvojit árvosánit "Dohkkehuvvon/ Ii dohkkehuvvon". Studentii addojuvvo diehtu goas, gos ja geas son sáhttá viežżat árvvoštallama.

Hárjehallanbagadalli árvvoštallá hárjehallama dađistaga ja sádde hárjehallanárvvoštallama rekommanderejuvvon reiven maŋimustá vahku maŋŋel go hárjehallan lea nohkan. Studeanta oažžu luoikkas hárjehallanárvvoštallangirjji vahkkui, deavdit iežas oasi árvvoštallangirjái ja buktit hárjehallanárvvoštallangirjji oahppohálddahussii. Jus hárjehallanbagadalli lea deavdán hárjehallanárvvoštallangirjji ovdal maŋemus beaivvi hárjehallamis, de vuolláičállet hárjehallanbagadalli, studeanta ja rektor/jođiheaddji árvvoštallangirjjáža. Studeanta oažžu kopija das ja hárjehallanbagadalli sádde ruovttoluotta vuolláičállojuvvon originála árvvoštallangirjji oahppohálddahussii.

4.7. Studeanttat geat eai soaitte oažžut bargohárjehallama dohkkehuvvot

Jus lea eahpádus joksá go ovttaskas studeantta ulbmiliid hárjehallanágodagas, de galgá hárjehallanbagadalli váldit oktavuođa oahpaheaddjioahpuid koordináhtoriin dahje oahppohálddahusain, dahje hárjehallankoordináhtoriin ja ságastallat ášsi birra. Jus lea eahpádus ovttaskas studeantta oahpaheaddjidohkálašvuodas, de galgá hárjehallanbagadalli dieđihit ášsi allaskuvlla sierra nammaduvvon ásahusovddasteaddjái. Hárjehallanbagadalli galgá čilget ja dokumenteret man vuodul son dieđiha ášsi, ja deavdit vásediráhkaduvvon skovi. Dan maŋŋel galgá árvvoštallojuvvet ceggejuvvo go sierra dohkálašvuoda ášsin. Dohkálašvuodaášsi galgá dieđihuvvot nu árrat go vejolaš studeantta oahppoáigodagas.

4.8. Ii dohkkehuvvon hárjehallan

Jus studeanta ii oaččo bargohárjehallama dohkkehuvvot, de oažju dábálačcat čađahit hárjehallama ođđasit, sierra šihttojuvvon áigodaga go allaskuvla sáhttá fállat ođđa hárjehallama. Jus studeantta fas ođđasit ii oaččo dohkkehuvvot bargohárjehallama, de ferte ášši loktejuvvot dohkálašvuoda árvvoštallamii

4.9. Dohkálašvuoda árvvoštallan

Máhttodepartementa lea 30.06.2006 mearridan ođđa láhkaásahusa Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning (nr 859), mas lea láhkavuođđu lágas 1.04.2005 nr. 15, Universitehtaid ja allakuvllaid láhka § 4-10. Universitehtaid ja allaskuvllaid lága mielde galgá dohkálašvuodaárvvoštallan dahkkot dássedit oahpuid čađaheamis. Čujuhuvvo maiddái Sámi allaskuvlla dohkálašvuodańjuolggadusaide. Jus oktage studeanta eahpiduvvo leat dohkálažžan oahpaheaddjin, de galgá čađahuvvot sierra dohkálašvuodaárvvoštallan.

5. Hárjehallama ovttasbargu ja rollat

Hárjehallanoahpahus hárjehallanskuvllas lea seamma dássásaš oahpahus go dat mii addo teorijaoahpahusas allaskuvllas fágaoahpahusa bealis.

Hárjehallanoahpahus eaktuda ovttasbarggu gaskkal hárjehallanoahpahedđiid, studeanttaid ja fágaoahpahedđiid, ja ovttasbarggu jođihan dásis gaskkal allaskuvlla ja hárjehallanskuvlla. Sámi servodatberošteaddjirolla galgá maiddái váldot vuhtii go sámi oahpaheaddjioahpu hárjehallamat lágiduvvojit, nuba hárjehallamat dáhpáhuvvet lagaš ovttasbarggus servodagain.

Ovttasbargu galgá nannet studeanttaid persovnnalaš oahppanjoksosiid ja oahpaheaddjioahpu ulbmiliid, vai studeanttat olahit oppalaš gelbbolašvuoda doaibmat oahpaheaddjin vuođđoskuvllas gáibideaddji sámi dilálašvuodain.

Prográmmafágat oktan fágadidaktikhain ja hárjehallanoahpahus hárjehallanskuvllas galgaba speadjalastit nubbi nuppi, nu ahte fágat ja bargobargovásáhusat hárjehallanoahpahusas bohtet ávkin goappaš guvlui. Dát oahpahusat oktiibuot galget vuođđun studentii, vai sii ovdánahttet fágalaš ja didaktikhalaš gelbbolašvuoda. Lea dehálaš ahte fágaoahpahedđit, hárjehallanbagadallit ja skuvllaid rektorat digaštallet oahpahusa ja ámmártrolla studeanttaiguin. Ovttasbarggu formálalaš vuođđun lea šiehtadus mii sáhttá dahkkot gaskkal allaskuvlla ja hárjehallanskuvlla, ja muđui láhkarámmat mat gustojít dákkár ovttasbargui.

Oaivámušat hárjehallanoahpahusa ovttasbarggus leat studeanta ja hárjehallanbagadalli, luohkkákoordináhtor, pedagogikhka ja oahppimáhttu fágaoahpaheaddji ja eará fágaoahpaheaddjit ja oahppojoðiheaddji (oahpaheaddjioahpuid team), hárjehallanskuvlla rektor/joðiheaddji ja allaskuvlla háld dahusa oahpahuskonsuleanta. Buohkain lea dihto rolla hárjehallanoahpahusa mihtomeriid ollašuvvamis.

5.2 Rollajuhokin ja ovddasvástádusat

Studeantta ovddasvástádus.

- Studeanttas lea alddis ovddasvástádus iežaset oahppamis, ja lea mielovddasvástádus oahppanjoksosiid dáfus
- Studeanta lea oahppodilis, muhto galgá oasálastit bargodillái dego ovttasbargoguoibmin ja observevran. Studeanttat eai sahte váldit dábálaš ovddasvástádusa nugo virgáduvvon oahpaheaddji.
- Galgá dovddiidit ja čuovvut hárjehallanbáikki njuolggadusaid, plánaid jna.
- Ráhkkanit bagadallamiidda, oahpahusaide, hárjehallanbargguid ja árvvoštallat hárjehallama, ja čuovvut njuolggadusaid mat leat biddjon
- Čaðahit buot mearriduvvon bargguid ja lea aktiivvalaš maiddái muðui bargguin, ja oaidnit ieš bargguid
- studeanta galgá doaibmat buori ovttasbarggus eará studeanttaid, hárjehallanbáikki ja allaskuvlla ektui
- studeanta galgá váldit daðistaga rolla oahppiid ovdáneamis ja čuovvut progrešuvnna
- galgá geabbil

Skuvlaeaiggát

- Láhčit doarvái fágalaš relevánta hárjehallansajiid allaskuvlla studeanttaide- jf. Oahpahuslága
- Láhčit nu ahte skuvllat leat heivehuvvon pedagogalaš DGT oahpahussii
- Láhčit buriid eavtuid bargohárjehallanskuvllaide doaimmahit hárjehallanbagadallama ja ovdánahttinbargguid

- Máksit hárjehallanskuvlii bálkká, ja sáddet čohkkejuvvon refušuvdnagáibádusa allaskuvlii, dakka maŋŋel go hárjehallanáigodat leat nohkan
- Gokčat penšuvdnoasi hárjehallanbagadalliid bálkkás (Ordningen med direkte overføring av arbeidsgiverandel til Statens Pensjonskasse bortfalt i 1998. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 3, kap. 221, post 69. Tilskuddet er nå tatt inn i rammetilskuddet til den enkelte kommune).

Rektor (dahje son gean rektor nammada)

- Lea allaskuvlla oktavuohtaolmmoš ja doaimmaha hárjehallanoahpahusa plánenbarggu
- Ovddasvástidiaja láhčá bargohárjehallansajiid studeanttaide ja ahte bargohárjehallan čaðahuvvo mearriduvvon rámmaid, plánaid ja mihttomeriid mielde, ja ahte studeanttat ožzot buriid bargovejolašvuodenaid, ja nu ahte
- Olles skuvla lea hárjehallanarenan
- inkludere studeanttaid skuvlla sosiálalaš oktavuođain
- studeantat bessel hárjehallat relevánta fágaoahpahusain
- studeanttat bessel vásihit iešguđetlágan bargovugiid
- sihkkarastá ahte studeanttat bessel oahpahit šihttojuvvon diimmuid ja ožzot šihttojuvvon bagadallama
- Veahkkin vállje hárjehallanbagadalliid, ja láhččá hárjehallanbagadalliide buriid bargoeavttuid doaibmat hárjehallanbagadallin
- Dáhkida móvssu hárjehallanbagadallái, sihkkarastet rivttes refušuvdnagáibádusa allaskuvlii
- Ráhkkanahttá skuvlla ja váhnemiid ja ohppiid ahte studeanttat bohtet hárjehallat skuvlii
- Láhčá ovttasbarggu gaskkal hárjehallanskuvlla ja allaskuvlla
- Jus hárjehallanbagadalli jávká eanet go golbma beaivvi, dieđiha allaskuvlii, ordne sadjásabagadalli
- Vuostáváldá studeanttaid ságastallamiidda ja mielde láhčá ahte studeanttat dovddiidot skuvlla iešguđet beliid, ovdánahttinbargguide, skuvlajođiheami, doaimmaide maiguin bargá earenoamážit, earenoamášoahpahussii, heivehuvvon oahpahussii ja fágaidrasttideaddji ovttasbargguide

- Dáhkida ahte studeanttat geat dohkálaš sivain gártet jávkat hárjehallanoahpahusas, besset čađahit váilebeivviid maŋŋel

Hárjehallanbagadalli ovddasvástádus

Hárjehallanbagadalli lea barggus skuvllas/suohkanis/fylkkas.

Hárjehallanbagadallidoibma almmuhuvvo skuvlla siskkobealde.

Hárjehallanbagadalliin šiehtaduvvo ain ovtta joavkuuin ovtta hárjehallanáigodahkii. Dábalaš hárjehallanáigodat jagis lea 7 vahku. Okta hárjehallanbagadalli ovddasvástida gitta 4 studeanta. Hárjehallanhukut sáhtte unnit dahje eanet go 7 vahku .

Okta oahpaheaddjiteam sáhttá ovttas juogadit ovtta hárjehallanbagadalli doaimma. Doaibma juhkojuvvo de daid gaskkas, ja okta galgá leat koordináhtor.

Hárjehallanbagadalli galgá:

- Ovddasvástidit ja láhčit ahte bargohárjehallan čađahuvvo mearriduvvon rámmaid, plánaid ja mihtomeriid mielde, ja ahte studeanttat ožtot buriid bargovejolašvuodaid
- Rákkanit ja čađahit hárjehallama, sihke áigodaga, bagadallama, árvvoštallama ja loahpahanbargguid mat čuvvot
- Sihkkarastit ahte studeanttat besset vásihit oahpaheami ja luohkkájođiheami ja muđui oahpaheaddjiámmáha iešguđet beliid ja reflekeret iežas oahppama ja vásáhusaid
- Addit bargohárjehallanoahpahusa, dán siskkobealde juolludit oahpahusdiimmuid ja bagadallat
- Čađahit gaskaboddosaš árvvoštallama studeanttas, árvvoštallat studeanttaid dohkálašvuoda šaddat oahpaheaddjin, deavdit eahpádusskovi jus eahpida ovttage
- Čállit studeanttaárvvoštallamiid, ja dohkkehít/ii dohkkehít studeanttaid hárjehallamiid
- Čoahkkinastet čoahkkimiin mat lágiduvvot hárjehallamiid oktavuođas
- Evalueret hárjehallanoahpahusa ja lágideami
- Orienteret jođiheddjiid hárjehallanskuvllas ja addit dieđu buori áiggis jus lea dárbu sadjásazžii
- Čuovvut, dahje searvat allaskuvlla fágaoahpahusas

Teamkoordináhtor

Jus lea máŋga oahpaheaddji geat galget juogadit bagadallama, doaibmat hárjehallanoahpaheaddjiteamas, de galgá okta, teamkoordináhtor, ovddasvástidit ahte barggut juogaduvvojit ja čaðahuvvojit. Sierra márssi birra teamkoordináhtorii geahča čuoggá 4.2.2.

Sámi allaskuvlla ovddasvástádus

Oahpaheaddjioahpu oahppoásahusas lea fágalaččat válđooovddasvástádus bargoħárjehallamii;

- joðiheapmi, organiseren, čoahkkinplánaide ja bargoplánaide
- Šiehtadusaid ovddideapmi
- Dieðut ja dárbašlaš bagadallama hárjehallanbagadallái
- Hárjehallamiid ráhkkanepmi, čaðaheapmi ja čuovvoleapmi
- Dohkálašvuoden árvvoštallama čaðaheapmái
- Bálkkáid máksit skuvlii/hárjehallanbagadalli bargoaddái refušuvnna vuostá

Oahppojoðiheaddji:

- Lágidit eavttuid buori ovttasbargui oahpaheaddjioahpuin sihke fágalaččat ja hálddahuslaččat
- Čuovvolahitt ahte fágaoahpaheaddjit ja hárjehallanbagadallit ovttasbarget oahpaheaddjioahpus sihke allaskuvllas, bargoħárjehallanskuvllas ja vejolaš digitála ovttasbargoarenain
- Sihkkarastet ahte hárjehallanbagadallit dovdet allaskuvlla bajit dási plánaid ja oahppoprográmmaid
- Sihkkarastet ahte lea oktasaš áddejupmi hárjehallanbagadalliiguin/ hárjehallanskuvllain go guoská studeantačuovvoleapmái ja dohkálašvuoden árvvoštallamii
- Sihkkarastet ahte profešvdnafágalaš fáttát integrerejuvvojt
- Sihkkarastet ahte oa-team searvá buot relevánta bargoħárjehallančoahkkimiin
- Lohkat ja čuovvolit árvvoštallangirjjážiid, ja sihkkarastet ahte relevánta dieðut addojuvvojt daidda geat galget čuovvolit
- ovddida hárjehallamiid gustovaš plánaid ja dieðuid daðistaga

Luohkkáteamkoordináhtor

- Čohkke luohkkáteamma plánenbargguide, čaðaheapmái , árvoštallamii ja čuovvolahttimii, integreret profešuvdnafágalaš fáttáid
- Involvere hárjehallanbagadalliid ja studeanttaid hárjehallanbargguide ovdal, lágidit dárbbashaš fágalaš dieðuid hárjehallanbagadalliide
- Sihkkarastá ahte juohke hárjehallanjoavkkus fitná fágaoahpaheaddji hárjehallanguossáteamis
- Bagadallá studeanttaid ja hárjehallanbagadalliid dárbbu mielde
- Lohká ja čuovvola árvoštallangirjjážiid

Fágaoahpaheaddjit

- Servet luohkkáteamma plánenbargguide, čaðaheapmái , árvoštallamii ja čuovvolahttimii, integrerejít profešuvdnafágalaš fáttáid
- Leat mielde ovttas teamain, hárjehallanbagadalliiguijn ja studeanttaiguin hárjehallanbargguide ovdal, lágidit dárbbashaš fágalaš dieðuid hárjehallanbagadalliide
- Servet guossástemíide hárjehallanbáikkiin
- Bagadallet studeanttaid ja hárjehallanbagadalliid dárbbu mielde
- Lohket ja čuovvolit árvoštallangirjjážiid

Oahppoháld dahusa ovddasvástádus

Oahppoháld dahusas lea organisatovrralaš ovddasvástádus bargohárjehallanoahpahusa oktavuoðas.

- Doaimma ja goziha bargohárjehallanplána njuolggadusaid ja eará doaibmi njuolggadusaid/ rutiinnaid vuodul háld dahuslaš áššiid nugo hárjehallanoahpahusas šiehtadusaid cállima, dieðuid doaimmaheamis studeanttaide ja hárjehallanoahpaheddiide/skuvllaide, čoahkkinbovdehusat, studeanttaid hárjehallanoahpahusa ráhkkaneamis, čaðaheamis ja čuovvoleamis, studeanttaid goluid gokčamis jna.

- goziha olgogsmáksimiid refušuvdnagáibádusaid/bálkámáksimiid oktavuoðas hárjehallanskuvllaide ja -bagadalliide
- Čuovvola rutiinnaid studeanttaid progrešuvnna čuovvoleamis ja dohkálašvuoda árvvoštallamiin
- Lea mielde láhčime gulahallama ja ovttasbarggu gaskkal allaskuvlla ja hárjehallanskuvllaid

6. Oppalaš hárjehallannjuolggadusat

6.1 Bargoáigi hárjehallamis

Hárjehallanáigodagas lea studeanttain olles bargovahkku, 37,5 diimmu. Jos geatnegahhton barggut šaddet maŋŋel bargoáiggi, luvvejuvvojit sis fas dat diimmut bargoáiggis. Bargoáiggis galgá studeanttain leat vejolašvuhta plánet, árvvoštallat ja oažžut bagadallama.

Studeanta oassálastá bagadallamii, čuovvu ja pláne oahpahusa hárjehallanbáikkis, oahpaha ja árvvoštallá iežas ja oahppiid oahppama. Hárjehallama bargoáigi juhkkosullii ná:

- oppalaš bargoáigi lea vahkus 37.5 diimmu, studeanttat čuvvot hárjehallanskuvlla ja hárjehallanoahpaheaddji áigegeavaheami ja šiehtadallet áigegeavaheamis báikkálaččat.
- bagadallan 10-30 %, oahpahusa čuovvun 10-30 %, oahpahus ovttas joavkkuin ja iehčanasat 20-40 %, oahpahusa plánen ja reflektori 40-50%. Áigegeavaheapmi galgá čuovvut studeantta progrešuvnna nu ahte vuosttaš oahppojadi biddjo eanet deaddu bagadallamii ja oahpahusa čuovvumii. Maŋit áiggiin studeanttat váldet eanet ovddasvástádusa plánet ja čaðahit oahpahusa iehčanasat.

Vuođđoskuvlaoahpaheaddjistudeanttat hárjehallamis oahpahit gaskamearálaččat 15 diimmu vahkus, ja jsuterejuvvo dan mielde man guhkkin studeanta lea progrešuvnnas. Dan lassin sii galget oažžut bagadallama ja árvvoštallama juohke oahpahusbottu ovdal ja maŋŋel. Studeanttat galget oažžut unnimusat 10 diimmu bagadallama vahkkui. Bagadallan sistisdoallá fágalaš, didáktalaš ja pedagogalaš láidesteami, oktasaš ráhkkanemait ja

árvoštallamat maŋŋel oahpahusbottuid maid studeanttat čaðahit. Bagadallan sistisdoallá fágalaš, didákttalaš ja pedagogalaš láidesteami, oktasaš ráhkkanemamit ja árvoštallamat bargohárjehallamis.

6.2 Geatnegasvuohta oassálastit bargohárjehallamii

Buot hárjehallama oasit leat geatnegahtton, sihke ráhkkanemami ovdal, ieš bargohárjehallan hárjehallanbáikkis ja čuovvoleapmi allaskuvllas maŋŋel. Studeanttat galget bargat buot addojuvvon bargguid ollislacčat, sii galget searvat čoahkkimiidda sihke allaskuvllas ja hárjehallanbáikkis. Studeanttat eai galgga gehččot bargin hárjehallanáigodagas. Sis galgá leat bagadalli ja sii galget oažžut bagadallama bargguid oktavuođas.

6.3 Jávkan bargohárjehallamis

1. Earenoamáš sivaid geažil sáhttá allaskuvla dohkkehit gitta 15% jávkama hárjehallamis hárjehallanbáikkis. Earenoamáš sivaid galgá duođaštit omd. doavtterduođaštusain.
2. Jus studeanta jávká eanet go 15% bargohárjehallamis hárjehallanbáikkis, de sáhttá dát mielddisbuktit ahte hárjehallan ii dohkkehuvvo. Hárjehallanbagadalli ja oahpaheaddjioahpuid teama ovttas árvoštallet hárjehallama dohkálašvuoda, ja galgá go studeanta čaðahit jávkanáiggi dehe olles hárjehallama ođđasit. Jus studeanta šaddá čaðahit hárjehallama dehe osiid hárjehallamis ođđasit, de ferte ieš ruhtadit hárjehallangoluid.
3. Bargohárjehallama maŋideapmi (permišuvdna) addo dušše earenoamáš sivaid geažil.
4. Jus studeanta earenoamáš sivaid geažil šaddá jávkat bargohárjehallamis, de ferte allaskuvla oažžut dieđu dán birra unnimusat 1 mánu ovdal vai allaskuvla sáhttá plánet oahppoprogrešuvnna sihke hárjehallanjoavkku ja studeantta ektui. Mánnaoažžuma oktavuođas ferte dieđihuvvot 3 mánu ovdal. Dieđiheapmi galgá dákot formálalaš vuogi mielde, ja sáddejuvvot allaskuvlla boastačujuhussii vai ášši registrerejuvvo sierra.
5. Hárjehallanráhkkanemami ovdagihtii, vejolaš fágabeaivvit hárjehallamiid oktavuođas ja hárjehallama čuovvoleapmi allaskuvllas maŋŋel leat bákkolaš oasit hárjehallamis. Jávkan dáin doaimmain eambbo go 15 % (rehkenasttejuvvo sierran) mielddisbuktá buhttema/ sisabargama mii mearriduvvo

oahpaheaddjioahpuid teama bealis. Buhtten/sisabargan galgá sáhttit čájehit studeantta olahuvvon oahppanjoksosiid, ja sáhttá leat omd. essaia dahje eará fágalaš bargu man vuodul lea vejolaš árvvoštallat studeanta ovdáneami. Jus studeantas lea dohkálaš sivva jávkamii, doavtterduoðaštus, dalle lea allaskuvla geatnegas lágidit buhttema/sisabargama studeanta váste nu árrat go vejolaš.

6.4 Váttisvuodat bargohárjehallamis

1. Jus hárjehallamis čuožžilit váttisvuodat maid joavku ii nagot čoavdit, de galgá joavku iežas luohttámušolbmo/ hárjehallanbagadalli bokte dieðihit dán oahpaheaddjioahpuid koordináhtorii nu joðánit go vejolaš. Joavku/bagadalli lea dalle geatnegahton čuovvut čoavdinproseassa maid oahpaheaddjioahpuid koordináhtor/ oahpaheaddjioahpuid team dahje oahppohálddahuš bidjet johtui. Jus studeanttat eai čaðat dán proseassa dehe guððet oahpposaji, de lea seamma go lobihis jávkan. Dát mearkkaša ahte hárjehallan ii dohkkehuvvo.
2. Jus studeanta earenoamáš sivaid geažil ii leat čaðahan ovta hárjehallanáigodaga, de galgá studeantta gohčojuvvot čoahkkimii. Studeanta sáhttá váldit fárrui luohttámušolbmo. Čoahkkimis galgá ráhkaduvvot plána studeantta hárjehallama progrešuvdnii.
- 3) Ásahuš galgá allakuvlla ja universitehtalága § 4-10, ja departementa láhkaásahušaid mielde, Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning (nr 859), árvvoštallat lea go studeanta dohkálaš oahpaheaddjeámmahii.

6.6 Bargohárjehallanjoavkku luohttámušolmmoš

Joavku vállje luohttámušolbmo ovdal bargohárjehallanáigodaga. Su bargun lea

- Geahčat bearrá ahte hárjehallanjoavkku čoahkkimat dollojuvvoyit mearriduvvon áigái.
- Dieðihit buohkaide čoahkkimiid birra.
- Joðihit čoahkkimiid.
- Fievridit čoahkkingirjji mii čájeha goas leamaš čoahkkimat, makkár ášsit ja geat čoahkkimis ledje.

Juhke joavkobargui ráhkaduvvo čoahkkinplána, maid joavku galgá dohkkehít. Jus studeanta jávká unnit go 1/3 oasi čoahkkimiin/ joavkobargguin, de mearrida joavku ovttasráðiid fágaohpaheddjiin galgá go dát studeanta leat mielde árvvoštallamis. Jus lea eret eanet go 1/3 oasi čoahkkimiin/ joavkobargguin de ii

árvoštallo studeanta. Dát guoská buot joavkočoahkkimiidda ja eará joavkobargguide hárjehallama oktavuođas.

6.7 Geatnegahtton jávohisvuodaduođaštus

1. lagi studeanttat devdet jávohisvuodageatnegasvuoda duođaštusa go álget ohppui. Universitehtaid ja allakuvlalága vuodul leat studeanttat geatnegahtton deavdit dán duođaštusa. Dát galgá dahkkot ovdalgo studeanta manná hárjehallamii. Duođaštus čállo guovtti gáhppálagas, main studeanta oažu nuppi ja nubbi vurkejuvvo studeantamáhppii. Go studeanta lea vuolláičállán duođaštusa, de oažu son kopijja geatnegahtton jávohisvuoda guoskevaš njuolggadusain. Lea doarvái go studeanta lea vuolláičállán duođaštusa oktii. Hárjehallanbáikkis galget maiddái muiatalit studeanttaide daid njuolggadusaid birra. Áicanskovit, raporttat ja notáhtat leat siskkáldas barggut gos mánáid/ ohppiid namat eai galgga oidnot.

6.8 Politijjaduođaštus

Buot studeanttat galget buktit politijjaduođaštusa ja tuberkulinduođaštusa oahppohálddahussii go álget ohppui. Politijjaduođaštus ii galgga boarráset go 3 mánu. Čujuhuvvo www.odin.dep.no/ufd

Jus studeanta ii doaimmat politijjaduođaštusa, dehe jus addá boasttu iešduođaštusa, de sus ii leat vuogatvuhta oassálastit bargohárjehallamiidda/ oahpahussii mánáidgárddis ja skuvllas.

6.9 Tuberkulin-/pirquetiskkus

Láhkaásahusas "Forskrift om tuberkulosekontroll" mearriduvvon gonagaslaš res. 21.06.2002, lea mearriduvvon ahte ee. dábálašoahpaheaddji- ja ovdaskuvlaoahpaheaddjioahpu studeanttat galget, go álget ohppui, čađahit tuberkulosaiskosa jus golmma maŋemus mánus leat leamaš riikkain gos lea olu tuberkulosadávda. Jus ii leat leamaš dakkár riikkain, de galgá duođaštít dan skovi bokte, maid oažu oahppohálddahusas. Dat guoská riikkaide olggobealde OarjeEurohpa, USA, Canada, Australia, New Zealand ja Japána. Jus lea leamaš dán riikkain, de galgá buktit tuberkulin-/pirquet iskosa ovdal čákčamánu 1. beaivvi ja maŋemustá ovdal go manná hárjehallamii. Tuberkulin-/pirquetiskkus ii ábut leat boarráset go golbma mánu. Sii geat leat ovdal váldán dákkár iskosa galget čájehit duođaštusa oahppohálddahussii, nu ahte allaskuvla oažu kopijja das, mii biddjojuvvo studeantamáhpaide. Jus tuberkulin-/pirquetiskkus lea positiiva vaikko ii leat boahkuhuvvon, de ferte vel duođaštít suojusgovvaisekkadeami. Dát iskkadeapmi ii ábut leat boarráset go lagi. Sii, geat šaddet váldit suojusgovvaisekkadeami, galget jahkásacčat duođaštít dákkár

iskkadeami. Jus studeanta šaddá fárret oahpu dihte, de galgá váldit iskosa ruovttubáikkis ovdal go fárre. Studeanttat šaddet máksit dán iskosa ieža. "Lov om smittevern" geatnegahttá dákkár iskosa, jus lea orron riikkain gos lea ollu tuberkulosa. Go čakčalohkanbajis lea buktán duoðaštusskovi dehe váldán tuberkuliniskosa, de ii šat dárbbaš dan váldit giððalohkanbajis.

7. Praktikhalaš ášsit

7.1 Mátke-/orrungolut

Sámi allaskuvllas lea prinsihppa ahte geatnegahhton hárjehallan ii galgga leat stuorit lassigollun studeanttaide, muhto ferte lihkká rehkenastit ahte šaddet lassigolut hárjehallamis johtima ja orruma oktavuoðas.

Sámi allaskuvla ráhkada mókestipeandda iešguðet hárjehallanbáikki ektui.

Vuoððun stipeandda rehkenastimii lea galle kilomehtera lea allaskuvllas hárjehallanbáikái ja galle studeantta leat joavkkus.

Dá čuovvu formel man vuodul rehkenasto mókestipeanda:

$$\frac{(x \text{ km} * 2 \text{ kr/km}) + (x \text{ km} * y \text{ passager} * 0,50\text{kr/km/passager})}{z \text{ studeanttajoavkkus}} = x \text{ kr. studentii}$$

Sámi allaskuvla máksá gitta 150,- kruvnno rádjai jándorii juohke studentii idjadangoluid ovddas hárjehallama oktavuoðas, go sáhttá duoðaštít ahte lea máksán duppalit viessoláiggú hárjehallanáigodagas. Orrungoluid máksimii leat čuovvovaš eavttut:

- Studeanta galgá guittiin duoðaštít orrungoluid ja Sámi allaskuvla máksá dušše orrungoluid mat leat duoðaštuvvon, gitta 150,- kruvnno rádjai jándorii juohke studeantta nammii.
- Sámi allaskuvla eaktuda ahte studeanttat orrot hálbbimus lági mielde, ja ahte studeanttajoavkkut juogadit orrunbáikki gos lea vejolaš seastin dihte orrungoluid.
- Sámi allaskuvla ii másse orrungoluid go hárjehallan lea Guovdageainnus dahje studeantta ruovttusuohkanis.
- Sámi allaskuvla ii másse ollislaččat mótk- ja orrungoluid studeanttaide, geat ožot bálkká dehe eará ruhtadoarjaga alit oahpu almmolaš ortnegiin.

Studeanttat fertejít deavdit olggosgoluid ruovttoluotta máksin-skovi ja buktit dan allaskuvlii, jus hárjehallangolut galget máksojuvvot. Buot guittet galget čuovvut mielde. Earenoamáš dilálašvuodain sáhttá Sámi allaskuvla gokčat eambbo.

Olggosgolut hárjehallama oktavuođas mat eai leat šiehtaduvvon ovdalgihtii eai máksojuvvo. Áigemearri buktit máksin-skovi Sámi allaskuvlii lea mánu maŋŋel go hárjehallan nohkká. Jus ii leat buktán máksin-skovi áigemeari sisa, de eai máksojuvvon hárjehallangolut.

Jos bargosadji geatnegahttá studeantta bargomátkái, de galgá bargosadji/hárjehallanbáiki máksit sumátkegoluid dábálaš máksomeriid mielde.

7.2 Lagasolbmo jápmin

Jus studeanttas jápmá lagasolmmoš hárjehallanáigodagas de gokčá allaskuvla johtingoluid mat vástidit hárjehallanbáikkis Sámi allaskuvlii.

7.3 Skovit ja dokumeanttat

Dát skovit gusket hárjehallamii ja leat gávdnamis oahppohálddahuusas:

- Dohkálašvuodoa eahpádusskovvi
- Jávohisvuodoa geatnegasvuodoa vuolláičállinskovvi
- Tuberkuloseskovvi
- Hárjehallama árvvoštallanskovvi
- Mátke- ja orrungoluid gokčan ohcanskovvi